

Verslag Landbouwraad 25 januari 2022– WaterLandSchap

(aangevuld en goedgekeurd in vergadering 17/02/2022)

Inleiding project WaterLandSchap (WLS)

Kelly Gheleyns, gebiedswerker voor de provincie West-Vlaanderen licht het project toe. Ook collega Tim Denutte vult aan.

Het project WLS omvat de afstroomgebieden van Bollaartbeek, Kleine Kemmelbeek, Wijtschatebeek. Volgende problemen worden in dit gebied vastgesteld en vormen de basis van de opmaak van het project:

- hoge concentraties gewasbeschermingsresiduen in oppervlaktewater met (economische) gevolgen voor drinkwatervoorziening (langere tijd geen captatie mogelijk)
- erosieproblematiek (bodemerrosie en afkalvende oevers).

Mede door het sterk verval van de Kleine Kemmelbeek spoelt de erosiegrond in Dikkebusvijver die minstens om de tien jaar dient geruimd te worden. Dit betekent een aanzienlijke kostprijs!

De doelstellingen van het WLS zijn daarom:

- verbeteren van de drinkwaterkwaliteit
- oplossingen voor watertekorten landbouw en drinkwaterproductie
- erosie verminderen
- klimaatrobuuste landbouw en landschap

Door een technisch probleem lukt het afspelen van het filmpje (met klank) helaas niet. Het is wel nuttig om dit via deze link nog eens te bekijken (ong. 11 min):

<https://www.youtube.com/watch?v=ewpKFgn6nng>

Betrokken partners aan het project zijn: De Watergroep, Ieper, Heuvelland, Inagro, Provincie West-Vlaanderen, Boerenbond, ABS en Regionaal Landschap Westhoek.

Een aantal partners zorgen voor een financiële inbreng (De Watergroep, provincie en betrokken gemeenten), daarnaast krijgt het project WLS via de VLM steun van 362.500 EUR.

In Vlaanderen zijn er 14 goedgekeurde WLS'en.

In onze regio wel ambitieus: het enige WLS waar drinkwater geproduceerd wordt uit oppervlaktewater.

Er wordt even dieper ingegaan op de problematiek in het werkgebied.

Een grafiek met de som van 47 soorten gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater toont duidelijk een aantal (sterke) pieken met overschrijdingen van de 'drinkwaternorm'.

Nuance: het betreft de oppervlaktewaternorm (Vlarem) voor water bestemd voor drinkwaterproductie (0,005mg/l voor het totaal van pesticiden); Echter is er ook een drinkwaternorm van 0,1 µg/l voor pesticiden en 0,5 µg/l (totaal pesticiden) in leidingwater. Dankzij vergaande zuivering voldoet het drinkwater wel aan deze norm, maar in bepaalde periodes met te hoge concentraties in oppervlaktewater wordt het water niet opgepompt.

Hierdoor diende de inname van ruw water de voorbije jaren vaak aanhoudend meerdere maanden stopgezet door De Watergroep. Weliswaar was ook de droogte in enkele jaren een beperkende factor.

Ook gebeurden sedimentmetingen in de waterlopen (2 mobiele meetinstallaties).

Conclusie: focus werd gelegd op 'neerslagevent' waaruit duidelijk een verband aangetoond wordt tussen neerslagintensiteit en erosie, zowel in winter als zomer en voor beide waterlopen.

In vergelijking met cijfers van andere gebieden in Vlaanderen gaat het om zeer hoge, zoniet het hoogste sedimentexport in Vlaanderen.

Omgerekend per waterloop gaat het om een verlies tot 1100 ton (Bollaartbeek) en tot 1700 ton (Kleine Kemmelbeek) per jaar of 1,8 ton/ha (Bollaartbeek) en 1,6 ton/ha, jaar (Kleine Kemmelbeek)..

Voor het volledige WLS gaat het jaarlijks om 7.200 ton sedimentexport per jaar. Dit belandt in de beken, grachten, vijvers en rioleringen in het gebied.

Andere sectoren (huishouden, industrie): 8ton/jaar op totaal van 7200 ton/jaar, maar zijn dan wel verantwoordelijk voor andere soorten vervuiling zoals zware metalen.

Impact erosiebestrijdingsmaatregelen anno 2018: -12%

Aan de hand van modellen en terreinbezoeken is een kaart met knelpunten opgesteld.

Totale aanvoer grootste knelpunten zorgen voor sedimentexport van 760 ton/jaar (dit zijn de donkerrode bollen op de kaart). Deze knelpunten zijn telkens gespreid over meerdere percelen.

Momenteel wordt hier hard op ingezet (Inagro en RLW). Dit gebeurt in nauw overleg met de betrokken landbouwers. Deze knelpuntenaanpak wordt toegelicht aan de landbouwraad van Heuvelland, dat kan ook voor leper indien gewenst. Grootste knelpunten liggen in Heuvelland, maar niet noodzakelijk direct aan de waterloop.

Lid landbouwraad: waarom enkel punten aanpakken, viseer je zo niet de betrokken landbouwers?

Kelly: dit is niet het enige wat zal gebeuren, maar momenteel ligt de focus wel op de knelpunten waar we dankzij wetenschappelijke onderbouwing snel resultaat kunnen boeken.

Eerste fase van het WLS was het uitwerken van een aantal demomaatregelen (grasbufferstroken, graskruidenstroken, plantaardige dammen en inwerken met stro). Telkens gaat het om vrijwillige en kortdurende overeenkomsten, die enigszins afwijken van de klassieke VLM-beheerovereenkomsten. Een aantal landbouwers stapte hierop in, de meeste overeenkomsten werden ook hernieuwd, maar de grote winst werd met deze maatregelen nog niet bereikt.

Op verdere termijn dient een landinrichtingsplan (LIP) opgesteld met een duurzame en lange termijn maatregelen.

Lid landbouwraad: een LIP komt bij de landbouwers wel schrikwekkend en veel dwingender over.

Men denkt dan al snel aan onteigeningen.

Kelly: dit is zeker niet de bedoeling. We maken dit LIP op samen met alle betrokken partijen in het gebied, ook de lokale landbouwers. Daarom ook de vraag naar jullie op welke manier we in de toekomst verder in contact blijven? Regelmatige terugkoppeling naar de landbouwraad, jaarlijkse toelichting,

De beheersovereenkomsten binnen WLS zijn een stuk voordeliger, laagdrempeliger dan de overeenkomsten met VLM. Nadeel is dat deze van korte duur zijn. Het is daarom belangrijk dat ook een langetermijn(s)visie wordt uitgewerkt. Daarom vervolgt het traject in een LIP.

Opmaak LIP

Eenzijds zijn er de bestaande instrumenten als BO's, erosiewetgeving, Erosiebesluit, landschapsbedrijfsplannen, landbouwtechnieken zoals niet kerende bodembewerking en anderzijds is er de instrumentenkoffer van de VLM in het kader van Landinrichting.

In het LIP dient steeds een afweging van instrumenten gemaakt te worden en dient gemotiveerd waarom een bepaald instrument het meest aangewezen is om een actie of maatregelen te realiseren. Grondverwerving of ruil is daarbij één van de mogelijke pistes, maar het kan evengoed via een dienstenvergoeding, beheerovereenkomst, Dit gebeurt steeds met voorafgaand overleg, met de eigenaars, de beheerders, de financiers, Het LIP dient een oplossing op maat aan te bieden. Er wordt nogmaals duidelijk gesteld dat onteigening niet aan de orde is en dit ook reeds zo door de betrokken gemeenten werd aangegeven. (verwijzing naar de brief Ieper/Heuvelland).

Volgende stappen WLS

- Aanwerven van een tussenpersoon op terrein (aanspreekpunt voor landbouwers, voorheen Elien Dupon van Inagro). Vacature wordt in februari door de provincie gelanceerd. Deze persoon zal meteen ook vanuit de basis meehelpen bij het creëren van een draagvlak voor LIP.
De raad vraagt dat dit iemand is die zeer vertrouwd is met de landbouwsector.
- Aanstellen studiebureau voor opmaak LIP (raming nog niet gekend)
- Verder inzetten op demomaatregelen/erosieknelpuntenaanpak

Interactie/rol van landbouwrapad

Kelly vraagt tenslotte of de landbouwrapad interesse heeft in bvb (half)jaarlijkse toelichting tijdens een landbouwrapad, een goede wisselwerking is belangrijk. Of heeft de landbouwrapad liever info per mail? Zijn er andere voorstellen?

Voorstellen vanuit de landbouwrapad

Voorafgaand aan de vergadering gebeurde een rondvraag bij de leden van de raad naar ideeën of voorstellen om de problematiek in WLS aan te pakken. De voorzitter stelde een voorstelling samen van deze punten en overloopt deze.

Vooreerst is het duidelijk dat er een probleem is en dat er oplossingen dienen uitgewerkt. Bij voorkeur dient dit zoveel mogelijk aan de bron aangepakt te worden.

Residuen van gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater vormen een bedreiging voor het drinkwater. Een lid verwijst naar een studie waarbij puntvervuiling als grootste boosdoener wordt aangeduid. Hij vindt dat er daarom dient gefocust op vulplaatsen. Kan het een idee zijn om officiële, publieke vulplaatsen in te richten?

Een ander lid suggereert om in het LIP op te nemen dat geschikte en goed uitgeruste locaties dienen aangeduid te worden.

Men vindt dat over deze problematiek nog meer moet gecommuniceerd worden.

Binnen Inagro loopt ook een project over publieke vul- en spoelplaatsen (informereren bij Jan Vanwijnsberghe). Ook binnen WLS worden nu al veel subsidies gegeven voor maatregelen in het kader van puntvervuiling, nl. fytobak, biofilter, private vul- en spoelplaats, Sentinelzuivering en opvangbakjes voor reinigingswater.

Een lid geeft aan dat het belangrijk is om loonsproeiers te betrekken. Waar gaan zij meestal tanken, waar is het voor hen interessant om een vulplaats in te richten?

Tim maakt de bedenking dat dit ook wellicht weer op iemands grond zal zijn. Het moet op een redelijke afstand zijn zodat men er gebruik van maakt en ook praktisch ingericht zijn.

Ook het voorzien van spoelplaatsen kan een optie zijn. De toeleverancier zou dit moeten helpen voorzien. Het belang van spoelen op het behandelde veld wordt benadrukt. Ook hier blijkt dat weinig landbouwers gebruik maken van het aanbod van Inagro of deze maatregelen kennen. Hoe zou het komen dat hier niet meer interesse voor is?

Een lid vindt dat het spoelen best gebeurt op locatie waar ook gevuld kan worden.

Om residuen te voorkomen bij uitwendig reinigen van het spuittoestel (winterklaar zetten) lanceert een lid van de landbouwwaad het voorstel om dit via een truckwash aan te bieden. Zou praktische ondersteuning bvb. vanuit WLS hierin mogelijk zijn?

De verpakking kan nog verbeterd worden (doppen, sealing). Dit is producentverantwoordelijkheid.

Daarom fytoleverages mee betrekken in verhaal! (ook sensibiliseren)

Kelly: zij zijn in principe wel betrokken, worden nog steeds uitgenodigd, maar nemen niet deel... vnl Inagro heeft hier contacten. We kijken om dit te versterken.

Korte tijd terug werd vastgesteld dat er slakkenkorrels lagen aan het vulpunt Hallebaststraat. Waar kunnen dergelijke zaken of bepaalde calamiteiten best gemeld worden? Kan de nieuwe contactpersoon hiervoor ingeschakeld worden?

Is het zinvol om afzonderlijk meldpunt in te stellen?

Er wordt opgemerkt dat een infobord staat aan het vulpunt met contactgegevens Inagro. Bij calamiteiten is het best de politie te verwittigen zodat meteen gepaste maatregelen kunnen genomen worden, eventueel met interventie brandweer. Er kunnen immers verstrekkende gevolgen zijn. Uiteraard is er een verschil tussen accidentele verontreiniging en moedwillige verontreiniging. Hiervoor een afzonderlijk meldpunt in het leven roepen lijkt weinig haalbaar.

De landbouwwaad is ervan overtuigd dat meer dient ingezet op wateropslag. Dit betekent stroomopwaarts vertragen en bufferen waar mogelijk. Dus ook graag in Heuvelland aanpakken of buffering reeds aan de bron voorzien.

Kan peilgestuurde drainage een oplossing bieden?

Een lid: dit kan enkel op vlakke percelen, eerder iets voor poldergebied

Tim bevestigt, dus hier moeilijk toe te passen

Ook een ander lid beaamt dit en voelt dit eerder aan als een hype, maar niet voor onze regio! Kanskaart is blijkbaar wel in opmaak.

Een verbeterde bodemkwaliteit kan ook een bijdrage leveren in de waterhuishouding en erosievoorkoming. Verhogen koolstofgehalte is bijvoorbeeld vervat in de demomaatregel inwerken stro.

Een lid: hier stelt zich een probleem met de Mestbank – stikstof moet worden toegevoegd voor efficiëntie

Reeds onderzoek Inagro naar het inwerken van houtsnippers op percelen (kan IVVO hier een rol spelen?)

Behalve houtsnippers is ook stalmest een goede C-bron

De voorzitter stelt de vraag hoe blijvend grasland kan gestimuleerd worden.

Kunnen hieromtrent demomaatregelen uitgewerkt worden?

Weiden vervullen ook een belangrijke rol, het zou misschien zinvol zijn dat hier ook demomaatregelen worden uitgewerkt.

Een lid stelt de vraag of er een inschatting kan gemaakt worden in het verschil van impact tussen blijvende teelt versus akkerland. Zijn hier cijfers over? Zo kan gestimuleerd worden dat op erosiegevoelige percelen een blijvende teelt dient voorzien.

Een ander lid merkt op dat er een probleem schuilt bij de VLM die tijdelijk grasland na 5 jaar zou omzetten naar permanent grasland?

Er wordt gepleit voor ondersteuning bij aangepast machinepark. Kan het oprichten van een vereniging voor aankoop van machines en kenniscentrum (erosieploeg – klepelmaaier – ploegloos boeren, mechanische onkruidbestrijding...) een deel van de oplossing zijn?

Vb. machineverhuur tegen gunsttarief met begeleiding op terrein om stappen naar omschakeling te vergemakkelijken

Laagdrempelig

Zou dit via machineverdelers kunnen bewerkstelligd worden?

Er wordt opgemerkt dat ploegloos boeren ook nadelen heeft (oa onkruidgroei)

Sensibiliseren blijft zeer belangrijk.

Een lid meent dat infodoorstroming achterop hinkt. Dit project is nog onvoldoende gekend bij velen. Er zouden al ruime tijd geen nieuwsbrieven meer verstuurd worden door Inagro.

Behalve de landbouwers dienen ook particulieren gesensibiliseerd. En het moet gedaan zijn met de verkoop van sproeistoffen door landbouwers aan particulieren. Daarnaast moet werk gemaakt worden van rioleringsinfrastructuur, iba's en de aanpak van overstorten.

Het idee wordt gelanceerd van een wedstrijd duurzaam bedrijf. Dit kan de beeldvorming ten goede komen. De beloning mag wel wat meer zijn dan een oorkonde!

Andere voorstellen?

Een lid denkt zelf nog aan de rol van afwateringsgreppels in het erosieverhaal: hoe aanpakken?? Zijn hier alternatieven?

Een ander lid: niet aflaten = schade aan gewassen! Kan vergoeding helpen?

Nog een ander lid stelt dat de 'meeropbrengst' Watergroep indien meer maanden geproduceerd kan worden - zou kunnen (deels) aangewend worden in het gebied.

Er wordt benadrukt dat De Watergroep nu reeds een belangrijke financiële bijdrage levert aan het project. Een verbetering van de waterkwaliteit is een absolute must.

Een lid wil ook waterbeschikbaarheid voor landbouw aankaarten

Dit dient ook in het LIP opgenomen

Vb. grond kazerne: voorzien van een spaarbekken?

Van hieruit landbouwwaterleiding aanleggen dat ook in verbinding staat met de provinciale bufferbekkens van Vlamertinge, Poperinge.(in bvb PPS)

Er zijn al dergelijke praktijkvoorbeelden , waarom dit niet laten uitwerken in een studie?

Besluit:

De voorzitter stelt voor de presentatie in een advies/voorstel uit te werken en te bezorgen aan de stuurgroep WLS. Hij verwacht wel een antwoord.

Tim benadrukt dat WLS een langdurig proces is met veel facetten en dat nu niet meteen kan gesteld worden dat deze of andere maatregelen al dan niet zullen toegepast worden. Maar dat neemt niet weg dat suggesties zeker welkom zijn.

Algemene opmerking: er was weinig bekendheid bij landbouwers over WLS, goed dat dit werd toegelicht. De voorzitter dankt Kelly en Tim voor hun toelichting.

Kelly vraagt hoe de landbouwraad het zelf graag verder ziet. Wil de raad betrokken worden in de werkgroepen of volstaat het dat af en toe teruggekoppeld wordt?

Een lid vraagt ook verder betrokken te worden.

Verslaggeving,